

Kuvaston lausuntopalvelu.fi-osoitteessa 31.10.2021 antama lausunto

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §:n muuttamisesta

---

Taustatiedot

Vastaajan rooli ja toimiala. Valitse parhaiten kuvaava

Kuvaston vastaus: Kuvataide, valokuva, graafinen ala tai muotoilu

1. Kysymyksiä esityksestä kokonaisuudessaan

Esityksellä pyritään modernisoimaan tekijänoikeutta ja saattamaan se paremmin vastaamaan digitaalisen ajan vaatimuksia. Onko esitys kokonaisuudessaan oikeasuuntainen?

Kuvaston vastaus: Ei.

Esitys ei ole yksityiskohtien osalta eikä kokonaisuudessaan oikeasuuntainen. Esitysluonnoksen perustelut ovat monin kohdin erittäin puutteelliset ja arvoväritteiset (esimerkiksi opetuspoikkeus, edelleen lähettäminen, arvokuilu).

Esitettyjen muutosten vaikutukset käsitellään pintapuolisesti eikä tutkimus- tai kokemustietoon perustuvia arvioita ole, vaikka tietoa olisi monin kohdin tarjolla.

Esityksen näkökulma on vallitsevasti käyttäjälähtöinen. Oikeudenhaltijoiden oikeuksia heikennetään monissa kohdin ratkaisevalla tavalla.

Luonnos ehdottaa säädettäväksi opetuspoikkeuksen hyvin laajassa merkityksessä. Direktiivi ei ehdota tai edellytä tätä. Ehdotus poistaisi voimassa olevan tutkimusten ja sopimusten tasapainon, jonka puitteissa osapuolet voivat muuttaa lupakäytäntöjä tarpeiden muuttuessa.

Luonnos jättää edelleen lähettämistä koskevan direktiivin edellyttämän harmonisoinnin tekemättä ja hämärtää primääriin lähettämisen ja edelleen lähettämisen.

Esitys poikkeaa jyrkästi pohjoismaisesta tekijänoikeuden kehittämisen yhteisestä traditiosta, ja perustuu esimerkiksi arvokuilun osalta täysin erilaisiin valintoihin kuin Tanskassa ja Ruotsissa.

Esitysluonnos on monin paikoin kirjoitettu liian yksityiskohtaiseksi. Ehdotamme useassa kohdassa, että esityksestä poistettaisiin osia, jotka eivät laintasoista säätelyä tarvitse.

Kulttuuriperintölaitoksia ja sopimuslisenssiä koskevat ehdotukset ovat joiltain osin kannatettavia, mutta edellyttävät joitain jäljempänä esittämiämme korjauksia.

Esityksessä pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden, sisältöteollisuuden ja muiden kaupallisten toimijoiden sekä yhteiskunnan (ml. kulttuuriperintölaitosten, oppilaitosten ja kansalaisten ja loppukäyttäjien) etujen välillä. Onko esitys kokonaisuudessaan tältä osin oikeasuuntainen?

Kuvaston vastaus: EI.

Esitys kokonaisuudessaan ei ole oikeasuuntainen. Viittaamme edellisessä kysymyksessä esiin tuomaamme: Esitys ei ole tasapainossa. Keskeisten asiakokonaisuuksien, arvokuilun, opetuspoikkeuksen ja edelleen lähettämisen osalta, esitys on hyvin pitkälti käyttäjälähtöinen.

3. Kysymyksiä teosten käytöstä opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14, 18, 19a, 21, 50c, 64c §, DSM-direktiivin 5 artikla)

a. Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14 §:n 1 ja 4 momentti)

Kuvaston vastaus: Vastustamme.

Esityksen luonnoksessa ehdotetaan merkittävää, opetusalaan koskevaa rakenteellista muutosta. Muutos merkitsisi nykyisen, toimivan sopimuslisenssijärjestelmän purkamista, jota DSM-direktiivi ei ehdota eikä edellytä. Tämän myötä myös muun muassa visuaalisia teoksia saisi käyttää opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa laajasti, uuden tekijänoikeuden rajoituksen nojalla. Se katkaisisi perinteen, jonka puitteissa osapuolet voivat muuttaa lupakäytäntöjä hallitusti tarpeiden muuttuessa. Tekijänoikeudenhaltijoiden perusoikeuksien näkökulmasta muutosesitys ei ole oikeasuhtainen ja tasapainoinen.

Rajoitus muuttaisi teosten käyttötilanteet myös opettajille entistä epäselvemmäksi ja oikeudellisesti epävarmemmiksi. Esitys poistaisi markkinaa tukevan, lisenssinantajan ja teosten käyttäjän välisen asiakassuhteen. Esitys ei ole DSM- ja tietoyhteiskuntadirektiivien sallima rajoitus.

Kuvasto esittää ratkaisuna, että sopimuslisenssi säilytetään ensisijaisena teosten käytön opetuksessa mahdollistavana keinona. Sopimuslisenssiä täydentämään säädetään opetuksen havainnollistamista koskeva, direktiivin mukainen rajoitussäännös siltä osin, kun saatavilla ei ole lisenssiä.

Kuvasto yhtyy yllä sanotun lisäksi Kopiosto ry:n lausuntoon, jossa selvitetään tarkemmin esitetyn muutoksen haitallinen vaikutus niin tekijänoikeuden haltijoille kuin suojattujen aineistojen käyttäjille.

b. opetuksessa käytettävät kokoomateokset (TekL 18 §)

Kuvaston vastaus: Vastustamme

Ei ole oikeasuhtaista ja tasapainoista säätää tekijänoikeuden rajoituksesta, jolla voitaisiin koota materiaalia kaiken tyyppisistä teoksista tai niiden osista ja jakaa niitä avoimesti verkkosivuilla opetuskäyttöön. Esitys mahdollistaisi useammasta teoksesta opetuskäyttöön kootun kokonaisuuden julkaisemisen ja välittämisen avoimesti verkossa kaikkien saataville. Verkkojulkaisuun voisi ottaa mistä tahansa teoksesta otteita ja tekstiin liittyviä kuvia. Tällainen avoin yleisön saataville saattaminen on ristiriidassa teosten tai muun suojatun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa ja haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja kohtuuttomasti. DSM direktiivi ei salli näin laajaa rajoitusta.

Kuvasto yhtyy tarkempien perustelujen osalta Kopiosto ry:n lausuntoon.

4. Kysymyksiä kulttuuriperinnön säilyttämisestä (TekL 16.1 §, 16 d ja 16 e §, DSM-direktiivin 6 artikla)

Tekijänoikeuslain 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin yleisölle avoimen yleishyödyllisen kirjaston, arkiston tai museon oikeudesta valmistaa kappaleita omista kokoelmistaan olevasta teoksesta kulttuuriperinnön säilyttämistä varten. Nykyistä 16 d ja 16 e §:ää muutettaisiin niin, että valtioneuvoston asetuksen sijasta arkistoja, kirjastoja ja museoita koskevien säännösten organisatorisesta soveltamisalasta säädettäisiin jatkossa tyhjentävästi 16 e §:ssä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kuvaston vastaus: Kannatamme muutettuna

Esitys laajentaa niiden kulttuuriperintölaitosten piiriä, jotka voivat sopimuksella tai rajoituksella käyttää teoksia.

Se koskee myös vain verkossa olevia toimijoita. Jotta esitystä ja sen vaikutusta voisi arvioida, tulee jatkovalmistelussa tehdä tarkemmin selväksi, mitkä uudet laitokset tulisivat laajennuksen myötä säännöksen piiriin.

5. Kysymyksiä kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa (TekL 16 g–16 j ja 64d §, DSM-direktiivin 8-11 artikla)

5.1. Yleisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön kulttuuriperintölaitoksissa

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa säädettäisiin 16 g – 16 j §:ssä. Käytön piiriin voisi kuulua ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin kuuluvia teoksia. Valmistelussa on lähdetty siitä, että direktiivin salliman ”kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen (tai teosjoukon)” käytön tavoitteena on varmistaa, että sopimuslisenssin tai tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvalla käytöllä ei olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miten direktiivin käsite tulisi ymmärtää?

Kuvaston vastaus:

Yhdymme käsitykseen periaatetasolla.

Kulttuuriperintöorganisaatioita koskeva kokonaisuus on kuitenkin ongelmallinen pyrkiessään säätelemään samoin järjestelyin keskenään erilaisia laitoksia ja teosmarkkinoita. Asiakokonaisuuteen liittyy kuvataiteen alkuperäisten teoskappaleiden käyttöä koskien erityispiirteitä, joita on tarkasteltava valmistelussa lähemmin, jotta esitetyn sopimuslisenssin ja rajoituksen vaikutus näiden teosten osalta olisi ymmärrettävä ja selvä.

Koska käsite ”kaupallisesta jakelusta poistunut teos (tai teosjoukko)” soveltuu huonosti kuvataiteen teoksiin, esitämme, että kuvataiteen alkuperäisteokset suljetaan kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevan rajoitussäännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

b. Ehdotetun 16 g §:n mukaan kulttuuriperintölaitoksen kokoelmassa olevan teoksen tai teosten joukon saisi sopimuslisenssin nojalla saattaa yleisön saataviin maantieteelliset rajat ylittävästi (64 d §). Yhdyttekö siihen, että on tarkoituksenmukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee arvioinnin siitä, voidaanko käyttölupa teokseen myöntää siten, ettei sillä olisi haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevan teosjoukon kaupallisiin markkinoihin? Jos ette, kenen tulisi tehdä tämä arvio ja millä perustein arvio tulee tehdä?

Kuvaston vastaus:

Kysymys ei rajoitu vain tähän kyseiseen sopimuslisenssiin. Yhteishallinnointiorganisaatio tarkastelee lisensoinnissaan kaikissa tilanteissa, esimerkiksi käyttöluvan ulottuvuutta ja ehtoja määritellään, samalla sitä, voiko lisensoinnilla olla haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevien teosten kaupallisiin markkinoihin. Tämä tehtävä sopii ja kuuluu luontevasti yhteishallinnointiorganisaatiolle. Ei ole tarpeellista säätää asiasta lain tasolla.

c. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tapauksissa säädettäisiin 16 h §:ssä. Pykälässä asetetaan tietyt kriteerit, joiden täytyessä teoksen voidaan katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta, ellei tiedossa ole, että teos on edelleen kaupallisessa jakelussa. Kriteerien tavoitteena on helpottaa sen arvioimista, milloin teoksen voidaan (yleensä) katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta. Onko säännöksistä apua sen arvioimisessa, millä edellytyksin teoksia saa käyttää tekijänoikeuden rajoituksen nojalla?

Kuvaston vastaus: Ei.

5.2. Tarkemmat pykäläkohtaiset kannat TekL 16 g–16 j sekä 64 d §:stä

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla (TekL 16 g §)

Kuvaston vastaus: Kannatamme muutettuna

Kulttuuriperintöorganisaatioita koskeva kokonaisuus on ongelmallinen pyrkiessään säätämään samoin järjestelyin keskenään erilaisia laitoksia ja teosmarkkinoita. Asiakokonaisuuteen liittyy kuvataiteen alkuperäisten teoskappaleiden käyttöä koskien erityispiirteitä, joita on valmistelussa vielä lähemmin tarkasteltava, jotta esitetyn sopimuslisenssin ja rajoituksen vaikutus näiden teosten osalta olisi ymmärrettävä ja selvä.

Kuvataiteen osalta esitys näyttäisi asettavan taiteilijat eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, millä perusteella teos on kokoelmaan päätynt.

Direktiivin johtolauseessa 31 todetaan, että kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten saatavuuden edistämiseen on ensisijaisesti käytettävä yhteishallinnointiorganisaatioiden tarjoamia lisensointiratkaisuja. Toisaalta johtolauseessa 35 korostetaan oikeudenhaltijan tahdon ensisijaisuutta sopimuslisenssiin tai kaupallisesta levityksestä poistunutta teosta koskevaan rajoitukseen nähden. Oikeudenhaltijalla tulee aina olla mahdollisuus päättää teoksen käytöstä, vaikka teos olisi poistunut kaupallisesta jakelusta.

On huomattava, että kuvataiteen teoksen tekijänoikeudelle voi syntyä huomattavakin arvo, vaikka itse teoskappaletta ei olisi koskaan myyty. Syyt sille, että kuvataiteen teoksen kappale päättyy museon kokoelmaan olematta koskaan kaupallisella teoskappalemarkkinalla, ovat moninaiset, eivätkä välttämättä ilmennä teoksen tekijänoikeudellista arvoa. Kuvataiteen kohdalla teoksen tulkitseminen kaupallisesta jakelusta poistuneeksi sen johdosta, että teosta ei ole aikaisemmin julkaistu, tai sen johdosta, että teoskappale ei ole koskaan vaihtanut omistajaa rahaa vastaan (esimerkiksi lahjoitettu tai deponoitu museoon) olisi ristiriidassa sekä kuvataidekentän tosiasioiden että direktiivin tarkoituksen kanssa.

Kuvataiteen teokset eivät koskaan varsinaisesti poistu kaupallisen jakelun piiristä. Taidemarkkinalla ei ole sellaista tunnistettavaa mekanismia, jolla teos poistuisi kaupallisen hyödyntämisen piiristä eikä kaupallisesta jakelusta poistumiselle ei ole määriteltävissä yleisesti päteviä kriteerejä. Toisaalta esitetyn 16 h §:n kriteeri "...kokonaisuutena arvioiden..teosten voidaan olettaa poistuneen kaupallisen jakelun piiristä eikä tiedossa ole, että teos on kaupallisessa jakelussa." on ainakin kuvataiteen teosten kohdalla liian väljä. Näin ollen kaupallisesta jakelusta poistumisen käsitettä ei lähtökohtaisesti tulisi soveltaa kuvataiteen alkuperäisteoksiin.

Esityksen perustelujen mukaisesti kulttuuriperintölaitos arvioisi sen, milloin teos on poistunut kaupallisesta jakelusta. Yllä todettuun viitaten on kysymyksenalaista, onko kulttuuriperintölaitoksella (tai muullakaan taholla) kaikissa tapauksissa edellytykset tehdä tämä arvio silloin kun kyse on kuvataiteen teoksista.

Sopimuslisenssin on syytä jatkossakin lähtökohtaisesti kattaa kulttuuriperintöorganisaatioiden kokoelmissa olevat kuvataiteen alkuperäisteokset riippumatta siitä, omistaako museo teokset vai sisältyvätkö ne kokoelmaan muulla perusteella, kuten deponoinnin kautta. Ehdotamme, että tämä asia selvennetään vähintään esityksen perusteluissa. Yllä kuvatuilla perusteilla esitämme myös, että kuvataiteen alkuperäisteokset suljetaan kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevan rajoitussäännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Näkökulmaa vielä vaihtaan muistutamme, että direktiivi (8 artikla) koskee ainoastaan kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia. Kansallista lakia ei tältä osin voi säätää muihin teoksiin. Näitä kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevia teoksia koskee jatkossakin Tekijänoikeuslain 16 d pykälän sopimuslisenssisäännös, jonka nojalla niistä voidaan valmistaa kappaleita ja välittää yleisölle.

On tärkeää, että alalla ymmärretään ja kyetään erottamaan toisistaan muutetun tekijänoikeuslain 16 d §:n ja nyt säädettävien 16 g ja 16 h §:ien sovellusalueet.

Lopuksi toteamme että esitetystä säännöksessä on kolme kohtaa, joita pidämme tarpeettomina ottaa lakiin.

1. Yleisön saataville saattaminen ja teoskappaleen valmistaminen

16 g § 2 momentissa todetaan, että ”lupa sisältää oikeuden käyttää myös 16 §:n rajoituksen nojalla valmistettua teoskappaletta.” Lainkohdan perusteluissa todetaan, että ”ei voida edellyttää, että laitos digitoi aikaisemmin aineiston säilyttämisen turvaamiseksi valmistetun teoksen kappaleen uudelleen” ja ”kyseistä kappaletta voitava käyttää teoksen yleisön saataviin saattamiseen sopimuslisenssin perusteella”.

On lähtökohtaisesti selvää, että rajoitussäännöksen nojalla valmistettua teoskappaletta ei saa käyttää muuhun kuin rajoituksessa mainittuihin tarkoituksiin. Tässä tilanteessa ainakaan Kuvasto ei edellytä, että teos tulisi uudestaan digitoida. Kyse on vain teoskappaleen valmistamista koskevasta luvasta, joka voi kattaa mainitun jo valmiin teoskappaleen käytön.

Säännös problematisoi mielestämme selvää asiaa, eikä sillä ei ole tosiasiallista merkitystä.

2. Edustuksen uudelleenarviointi

Esitetyn 16 g §:n 3 momentin mukaan, jos yhteishallinnointiorganisaatio katsoo, ettei se ole riittävän edustava tietyn teosjoukon osalta, sen tulee ilmoittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle tästä, jolloin näiden teosten osalta käyttöön tulevat edustamattomia teoksia koskevat rajoitussäännökset.

Säännös ei ole tarpeellinen. Tätä asiaa koskeva ohjaus voidaan mielestämme (tarvittaessa) ottaa mukaan sopimuslisenssijärjestön hyväksymispäätökseen, joka päätös muutenkin sisältää tarkempia ohjeita ja määräyksiä sopimuslisenssistä koskien.

3. Käyttöluvan haitallisuuden arviointi

Esityksen 16 g §:n 2 momentin 2 kohdan säännöksen mukaan sopimuslisenssijärjestö voi myöntää käyttöluvan, jos järjestö on edustava käyttöluvan kohteena olevaan teosjoukkoon nähden ja arvioi, että käyttöluvalla ei ole haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevaan teosjoukkoon kuuluvien teosten kaupallisiin markkinoihin.

Yhteishallinnointiorganisaatio toimii oikeudenhaltijoiden mandaatilla ja tarkastelee lisensoinnissaan kaikissa tilanteissa, esimerkiksi käyttöluvan ulottuvuutta ja ehtoja määriteltessään, samalla sitä, voiko

lisensoinnilla olla haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevien teosten kaupallisiin markkinoihin. Tämä tehtävä sopii ja kuuluu luontevasti yhteishallinnointiorganisaatiolle.

Ei ole kuitenkaan tarpeellista säätää asiasta lain tasolla.

b. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa (TekL 16 h)

Kuvaston vastaus: Vastustamme

Merkitsimme "vastustamme" koska yllä ei ole vaihtoehtoa "kannatamme muutettuna".

Muutoin viittaamme soveltuvien osien yllä kohdassa a. sanottuun.

Lisäksi ehdotamme että

1. Kokoelmien käyttöä sopimuslisenssin tai rajoituksen nojalla koskevat kohdat rajoitetaan koskemaan julkistettuja teoksia.
2. Yksityishenkilöiden julkistamattomien teosten, jotka ovat päätyneet arkistoon, käytön aloittamisen aikaraja olisi 25 vuotta siitä vuodesta, jolloin teos luovutettiin kokoelmaan. Esitysluonnoksen 5 vuoden aikaraja on tältä osin aivan liian lyhyt.

Sikäli kun kyse on laitokseen muulla perusteella kuin myynnillä päätyneestä (esimerkiksi deponoidusta) kuvataiteen teoksesta, ei yllä sanotun perusteella kuitenkaan sovelleta rajoitusta vaan sopimuslisenssiä - eikä siten käytön aloittamiselle ole myöskään tältä osin aiheellista asettaa aikarajaa.

c. Kielto-oikeuden käyttäminen (TekL 16 i §)

Kuvaston vastaus: Kannatamme muutettuna

Kielto-oikeuden peruslähtökohdat tulee säilyttää ennallaan.

Kuvataiteen kohdalla kysymys kielto-oikeudesta tulee suhteuttaa yllä kohtiin a. ja b. antamiimme kommentteihin.

d. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti (TekL 16 j §)

Kuvaston vastaus: Kannatamme sellaisenaan

6. Kysymyksiä koskien sopimuslisenssiä (TekL 26 §, DSM-direktiivin 12 artikla)

a. DSM-direktiivin 12 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää vaikutukseltaan laajennetusta kollektiivisesta lisensoinnista. Suomessa hyödynnettäisiin tämä kansallinen liikkumavara säilyttämällä tekijänoikeuslain 26 §:ssä säädetty sopimuslisenssijärjestelmä. Pykälää ehdotetaan kuitenkin direktiivin perusteella tarkennettavaksi. Samassa yhteydessä tehtäisiin eräitä teknisiä ja rakenteellisia muutoksia pykälään. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kuvaston vastaus: Kannatamme muutettuna

Esitys sinällään on hyväksyttävissä, mutta perusteluissa on tarpeettomia ja osin virheellisiä kohtia.

Sopimuslisenssi on oikeuksien hallinnoinnin muoto eikä tekijänoikeuden rajoitus. Sopimuslisenssi perustuu ytimeltään sopimusvapauteen eikä siten ole perusteltua kuvataiteen sopimuslisenssiä rajoitukseksi.

Ehdotamme, että esitysluonnoksen sivulla 19 oleva kuvaus sopimuslisenssin, tekijänoikeuden rajoituksen ja oikeudenhaltijan kielto-oikeuden suhteesta toisiinsa poistetaan.

b. DSM-direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a-alakohdassa edellytetään yhteishallinnointiorganisaation olevan valtuutustensa perusteella riittävän edustava lisenssin kohteena olevien teosten oikeudenhaltijoiden ja oikeuksien suhteen. Miten riittävä edustavuus varmistetaan, ja miten sitä tulisi arvioida sopimuslisenssiorganisaation hyväksymisen yhteydessä?

Kuvaston vastaus:

Esitysluonnoksen ”riittävä edustus nimenomaisten kirjallisten valtakirjojen perusteella Suomessa käytettyjen teosten tietyn alan tekijöiden osalta sopimuksen kohteena olevan teostyyppin ja oikeuksien alueella” on mielestämme asiallinen perusta arvioinnille.

7. Kysymyksiä televisio- ja radiolähetysten lähettämisestä ja edelleen lähettämisestä (TekL 25 f§, 25 h ja 64 b §, verkkolähetysdirektiivi)

7.1. Alkuperäinen lähetystoiminta

Pykäliin ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää nykyisiä, varsin vaikeaselkoisina pidettyjä säännöksiä. Lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiiviä siten, että 25 f §:ssä alkuperäiseen lähetystoimintaan rinnastettaisiin lähettäjäyriyten verkko-oheispalvelut (esim. YLE Arena) ja 64 b §:ään tehtävällä muutoksella varmistettaisiin, että alkuperäiseen lähetystoimintaan hankitut oikeudet kattavat myös radiolähetysten sekä television uutis- ja ajankohtaisohjelmien lähettämisen EU:n alueella, ellei toisin ole sovittu. Verkkolähetysdirektiivin 8 artiklan säännökset, jotka koskevat oikeuksien hankkimista silloin, kun lähettäjäyritys ei oman toimintansa puitteissa itse lainkaan lähetä lähetystä, vaan sen tekee jakelijayritys, ehdotetaan sisällytettäväksi alkuperäistä lähetystoimintaa koskevaan 25 f §:ään. Direktiivi mahdollistaa sen, että tällaisissa tapauksissa voidaan nojautua samankaltaiseen lisensiointimalliin kuin edelleenlähetysten yhteydessä. Valmistelussa on arvioitu, että Suomessa ei esiinny direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja tilanteita, eikä siten ole pidetty tarpeellisena käyttää hyväksi direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta, että tarvittavia oikeuksia voitaisiin hankkia pakollista kollektiivista hallinnointia koskevan sääntelyn perusteella yhteishallinnointiorganisaatiolta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kuvaston vastaus: Vastustamme

Viittaamme seuraavassa kohdassa 7.2. antamaamme vastaukseen.

7.2. Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen

Tekijänoikeuslain 25 h §:ssä säädetään radio- ja televisiolähetysten samanaikaisesta ja muuttamattomasta edelleenlähettämisestä. Säännöksillä virtaviivaistetaan lisensiointimarkkinoiden toimintaa tilanteessa, jossa oikeuksien hankkiminen voisi muuten olla haastavaa. Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiivin säännökset ja selkeytettäisiin edelleenlähettämistä koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että myös lähettäjäyriyten verkko-oheispalveluiden edelleen lähettäminen olisi mahdollista hankkimalla tarvittavat oikeudet yhteishallinnointiorganisaatiolta sekä edellyttäen, että myös lähettäjäyriyksen suostumus on saatu. Taustalla on se, että verkko-oheispalveluihin usein estetään pääsy asettamalla teknisiä esteitä, ns. maarajoituksia. Esimerkiksi Ruotsin SVT:n kanavien edelleenlähettämiseen on mahdollista hankkia oikeuksia keskitetysti, mutta tämä ei ole koskenut SVT:n verkko-oheispalveluita. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Kuvaston vastaus: Vastustamme

Esitämme, että HE luonnos palautetaan verkkolähetysdirektiivin osalta uudelleen valmisteluun.

Direktiivi tulee saattaa voimaan niin, että sen tarkoitus toteutuu.

Televisiokanavien edelleen lähettäminen on pitkälti teosten varaan rakentuvaa liiketoimintaa. Edelleen lähettämistä ei kannata oikeudellisesti häivyttää konstruoimalla se alkuperäiseksi lähettämiseksi vastoin sen tosiasiallista luonnetta ja kansainvälisiä sopimuksia.

Kuvasto viittaa yksityiskohtien osalta Kopiosto ry:n lausuntoon.

10. Kysymyksiä verkkosisällönjakopalveluiden vastuusta käyttäjien palveluun tallentamista sisällöistä (TekL 6 a luku, DSM-direktiivin 17 artikla)

10.2. Sananvapautta koskevien tekijänoikeuden rajoitusten vahvistaminen (uusi TekL 23 §)

Ehdotetussa uudessa 23 §:ssä säädettäisiin oikeudesta käyttää teosta toisessa teoksessa, eli tarkemmin sanottuna mahdollisuudesta käyttää teosta karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa sekä teoksen satunnaisesta sisällyttämisestä toiseen teokseen. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Kuvaston vastaus: Vastustamme

Kannatamme ensisijassa 23 §:n poistamista, toissijaisesti kannatamme muutettuna.

DSM-direktiivin 17 artiklan 7 kohta ei edellytä uusia rajoitussäännöksiä kansalliseen lakiin. Ehdotettu 23 §:n 2 momentti (teoksen satunnainen sisällyttäminen) ei ole 17 artiklan 7 kohdan edellyttämä rajoitus. Tämä uusi rajoitus tulee poistaa esityksestä. Tekijänoikeuslainsäädännössä ei ole tarpeellista säätää parodiaa, karikatyyriä ja pastissia koskevasta rajoitussäännöksestä. Jos näin kuitenkin tehdään, tulee perusteluissa todeta, että karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa tulee aina huomioida tekijän moraaliset oikeudet sekä henkilöiden yksityisyyden ja kunnian suoja.

Haluamme myös tuoda esiin, että nykyinen kuvataiteen teoksia koskeva tekijänoikeuslain 25 §:n rajoitus koskien teoksen toisarvoista käyttöä on Kuvaston pitkäaikaisen kokemuksen mukaan usein tulkinnallinen ja myös teosten käyttäjille vaikeasti ymmärrettävä. Tämän toisarvoisen käytön periaatteen ulottaminen kaikkiin teoslajeihin aiheuttaisi tarpeetonta tulkinnallisuutta emmekä usko että kyseisen rajoituksen säätäminen auttaisi osapuolia markkinoilla.

10.3. Pykäläkohtaiset huomiot uudesta 6a luvusta

a. TekL 55 a §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kuvaston vastaus: Vastustamme

Vastustamme esitystä.

Perustelumme ovat seuraavat:

DSM direktiivin on määrä korjata arvokuiluongelma. Arvokuilu tarkoittaa sitä, että verkkosisällönjakopalvelut, kuten Youtube voivat välittää verkossa sisältöä ilman sopimusta ja maksamatta siitä sisältöjen tekijöille. Ongelma on syntynyt, kun verkkosisällönjakopalvelut ovat voineet turvautua EU:n

vuoden 2001 sähkökauppadirektiivin ”suojasatama” -vastuunrajoitukseen. Passiivisten säilytyspalvelujen suojaksi tarkoitettu rajoitus koskisi siten myös sisältöjen julkaisupalveluja. Sähkökauppadirektiivin säätämisen aikaiset olosuhteet ovat myös muuttuneet.

DSM-direktiivin perusteella verkkosisällönjakopalvelut ovat vastuussa aineistosta, jota niissä julkaistaan. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen on tekijänoikeudellinen toimija. Verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajan on sen vuoksi saatava lupa teosten käyttöön oikeudenhaltijoilta.

Hallituksen esityksen luonnos on direktiivin vastainen. Esitys ei säädä, että verkkosisällönjakopalvelu olisi tekijänoikeudellinen toimija. Tämä laiminlyönti ja direktiivin vastaiset ratkaisut johtaisivat siihen, että luovien alojen tekijöiden mahdollisuus määrätä teoksestaan ja saada tuloa vesitetään verkkosisällönjakopalveluiden eduksi.

Direktiivi on pantava voimaan niin kuin se on tarkoitettu. Ei ole mielekästä, että Suomesta luodaan EU:ssa erillinen saareke, jossa on luovien tekijöiden kannalta vahingollista lainsäädäntöä.

Kuvasto on Luovan alan tekijät ja yrittäjät Lyhdyn sekä Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen TTVK ry:n jäsen. Yksityiskohtaisten kommenttien osalta viittaamme niiden lausuntoihin tätä asiakokonaisuutta koskien.

13. Kysymyksiä perusoikeusarvioinnista

HE-luonnoksen 12 luvussa esitystä arvioidaan perusoikeuksien toteutumisen ja lainsäätämisyjärjestyksen kannalta. Onko analyysissä puutteita, esimerkiksi puuttuuko sellaista perustuslakivaliokunnan tai EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, joka olisi asian arvioimisessa tarpeen ottaa huomioon? Jos puuttuu, mitä tulisi lisätä?

Kuvaston vastaus:

Perusoikeuksien välinen tasapaino ei mielestämme esityksissä monin kohdin toteudu. Olemme yllä esittäneet tasapainoisempia ratkaisuja.

Taustaksi haluamme tuoda esiin seuraavaa:

Tekijänoikeus on perustuslain 15 §:ssä turvattu omaisuuden suojaan nauttiva varallisuusarvoinen immateriaalioikeus (Tämä on kirjattu esimerkiksi perustuslakivaliokunnan lausuntoon 7/2005). Tekijän moraalisisillä oikeuksilla on liittymäkohtia perustuslain 10 §:ssä turvattuun kunnian suojaan, 7 §:ään sisältyviin tahdonvapauteen ja itsemääräämisoikeuteen sekä perustuslain 16 §:ssä turvattuihin sivistyksellisiin oikeuksiin (PeVL 28/2004 vp. s.4)

Perusoikeuksien ja tekijänoikeuden rajoitussäännösten välistä suhdetta on tarkasteltava siitä näkökulmasta, mikä merkitys rajoitussäännöksillä on perusoikeuksien toteutumisen kannalta. Toiseksi on tarkasteltava sitä, miten tekijänoikeutta perustuslaissa turvattuna omaisuutena ja elinkeinovapauden kohteena tasapainotetaan muiden perusoikeuksien kanssa. (HE 28/2004, s. 141). Rajoitussäännösten soveltaminen digitaalisessa ympäristössä voi muodostua kohtuuttoman laajaksi rajoitukseksi. Tämä vahvistetaan tietoyhteiskuntadirektiivin johdantokappaleessa 44: ”Jäsenvaltioiden säätäessä näistä poikkeuksista tai rajoituksista olisi erityisesti otettava huomioon lisääntynyt taloudellinen vaikutus, joka tällaisilla poikkeuksilla tai rajoituksilla voi olla uudessa sähköisessä ympäristössä. Tämän vuoksi tiettyjen poikkeusten tai rajoitusten soveltamisalan on ehkä oltava entistäkin rajoitetumpi silloin, kun kyse on tekijänoikeudella suojattujen teosten tai muun aineiston tietyistä uusista käyttötavoista.” Nykyisessä mediaympäristössä tämä näkökulma korostuu perusoikeuspunninnassa ja rajoituksia säädettäessä.

Useissa DSM-direktiivin vaatimissa asioissa tasapainon voi saavuttaa hyödyntämällä käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden välisen tasapainon hallitsemiseksi alun alkaen säädettyjä sopimuslisenssijärjestelyjä.

Sopimuslissenssisäännöksen säätäminen on lähtökohtaisesti mahdollista myös sellaisissa tilanteissa, joissa direktiivi ei salli tekijän yksinoikeuden rajoittamista.

EUn tuomioistuinkäytännöstä on syytä huomata erityisesti tuomio 29.1.2008 (*Productores de Música de España (Promusicae) v. Telefónica de España SAU*, C-275/06, ECLI:EU:C:2008:54) jossa todetaan, että jäsenvaltioiden on pannessaan direktiivejä täytäntöön huolehdittava, että ne nojautuvat sellaiseen direktiivien tulkintaan, jolla voidaan varmistaa yhteisön oikeusjärjestyksessä suojattujen eri perusoikeuksien välinen asianmukainen tasapaino.

Perusoikeusanalyysissä on olennaista tunnistaa lopulta myös yleinen kysymys inhimillisen lainsäätäjän ja lainkäyttäjän sekä näiden tekemien päätöksiensä täytäntöönpanijan toimivallan rajoista (Tuori: Kriittinen oikeuspositivismi 2000. s. 234). Perustuslaissa vahvistetut perusoikeudet ja ihmisoikeussopimuksissa vahvistetut ihmisoikeudet asettavat pidäkkeitä lainsäätäjän ja muiden valtioelinten toimivallalle (Tuori s. 247). Myös nyt käsillä olevaa HE-luonnosta on aiheellista arvioida tätä oikeuden itserajoituksen periaatetta vasten.

